

Boekbespreking

De dynamiek van dualisering

door Jacques Niederer,
wethouder te Breda.

Het lokale bestuur is volop in beweging. Zijn we nog aan het bekomen van de Wet Dualisering Gemeentebestuur, andermaal is een ingrijpende verandering in aantocht: de invoering van de door de bevolking gekozen burgemeester.

Over de dualisering is al veel gezegd en geschreven en dat zal wel zo blijven. Het "hora est" zal vooralsnog dan ook niet worden uitgesproken. Een zeer lezenswaardig boekwerk is uitgegeven door Contain Organisatie Advies, in samenwerking met het Nederlands Genootschap van Burgemeesters.

In "De dynamiek van dualisering" geven diverse auteurs hun visie over de invoering en bovenal effecten van dualisering, bezien vanuit de rol en positie van de burgemeester. Overigens is geen van de auteurs burgemeester.

Onlangs heeft de Begeleidingscommissie Vernieuwingsimpuls Dualisme en Lokale Democratie, waarvan ik lid ben, haar Tweede Jaarbericht uitgebracht, waarin de positie van de wethouder centraal is gesteld. Met de komst van de gekozen burgemeester ligt die positie onder vuur en terecht stellen zeer veel wethouders zich daartegen te weer. Lees ik de bijdragen in "De dynamiek van dualisering", dan is het ook met de huidige (benoemde) en toekomstige (gekozen) burgemeester niet enkel rozengeur en maneschijn. De burgemeester wordt gevisualiseerd als een surfer op een nog net niet overslaande huizenhoge golf. In de inleiding wordt het deftig uitgedrukt: "Besturen vergt stuurmanskunst". Misschien heeft u wel eens van BayWatch gehoord. Ik met jonge dochters in elk geval wel. Gespierde jongemannen surfen behendig door de goftunnel richting strand waar immer gelukkige bruingebrande meisjes staan te dansen en springen. En onze surfende burgemeester? Die krijgt een plens water over zijn kop waar je u tegen zegt en spoelt vervolgens op het strand aan. Wie daar staan? De gemeenteraad, de wethouders, de secretaris en zijn ambtelijke organisatie en de burger. Allen weinig dansend en weinig springend. Ik geef het de burgemeester te doen. In zijn bijdrage, getiteld "Generaal zonder leger: mythes over de gekozen burgemeester in het duale bestel" verwoordt Van Schoten het zo: "Op de vier speelvelden, waarop de burgemeester door de beide bewindslieden wordt gezet, staat de burgemeester bij voorbaat op verlies. In de samenleving kan hij zich niet profileren, behalve op zijn huidige verantwoorde-

lijkheden betreffende openbare orde en veiligheid (...).

Pogingen tot profilering op andere terreinen brengt hem in conflict met wethouders. In het college van B&W kan hij zich niet profileren als leider. Hij zal altijd het coalitiecollege moeten dienen op straffe van een conflict met wethouders. In de gemeenteraad kan hij zich niet als voorzitter profileren, want hij zal steeds meer het collegeprogramma moeten uitdragen. In de organisatie kan hij zich niet profileren als bevoegd gezag, omdat hij daarmee in conflict komt met zowel de organisatie als de wethouders die, elk om hen moverende redenen, gemakkelijk een monsterverbond met elkaar sluiten waartegen de burgemeester het aflegt" (pagina's 69-70).

De kracht van het boek is dat het tegenlicht laat zien. Voor- en tegenstanders van de dualisering vinden er het hunne in. En ook argumenten om niet anderzins, maar juist vooral eigen opvattingen tegen het licht te houden. Kritiek leveren is gemakkelijker dan instemming betuigen. Het boek doet mij verzuchten welke problemen nu de invoering van de gekozen burgemeester beoogt op te lossen. Of lossen wij niks op, maar roepen alleen maar nieuwe problemen op? Ik denk dit laatste. Uit het Liberaal Manifest van 1981: "Maatregelen worden allerminst altijd getroffen omdat de meerderheid ze echt wil, maar vaak omdat ze in het politieke plaatje van dat moment prettig passen." Wij schrijven het Regeerakkoord van Balkenende-II anno 2003.

In deel II van het boek worden tien kansrijke dualiseringsinitiatieven benoemd, geclusterd rond de thema's "burger en bestuur", "sturing en verantwoording" en "functioneren van het gemeentebestuur". Zeg maar de 10 best practices in duaal gemeenteland. Overigens worden deze – op zichzelf waardevolle – initiatieven mij wat al te gemakkelijk opgehangen aan de kapstok die dualisme heet. Er is toch geen dualisme nodig om bijvoorbeeld een toekomstvisie te ontwikkelen (gemeente Epe) of de lokale politiek te professionaliseren (gemeente Haarlemmermeer)? Hoe ging het dan vroeger? Wat te allen tijde nodig is, is een dynamisch lokaal bestuur, dankzij of ondanks het dualisme!

*DE DYNAMIEK VAN DUALISERING - Rol en positie van de burgemeester bij initiatieven voor vernieuwend gemeentebestuur
Uitgebracht door Contain Organisatie Advies bv te Den Haag,
tot stand gekomen in samenwerking met het Nederlands Genootschap van Burgemeesters.*